

Muistion on koonnut varautumisen ja turvallisuuden erityisasiantuntija Ari Korhonen

Venäjän hyökkäys Ukrainaan - kooste palveluista tilapäisen suojelun hakijoille sekä info Maahanmuuttoviraston kuntamallista

Palvelut tilapäistä suojelua hakeville ja saaville

Ukrainasta paenneiden oleskelu Suomessa perustuu pääsääntöisesti tilapäiseen suojeluun. Vähäisissä määrin kyseeseen voi myös tulla työntekoperusteinen oleskeluoikeus ja maahantulon alkuvaiheessa pelkkä matkailun perusteella syntynyt 90-päivän oleskeluoikeus. Oikeus erilaisiin palveluihin riippuu oleskeluperusteesta. Ainoastaan kiireellisiä sosiaali- ja terveyspalveluita voi saada kuka tahansa Suomeen saapunut.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Kuten turvapaikanhakijoilla myös tilapäistä suojelua hakevilla ja saavilla on oikeus asua vastaanottokeskuksessa ja saada vastaanottokeskuksen järjestämiä palveluita. He saavat esimerkiksi terveydenhuollon palveluita, vastaanottorahaa ja välttämättömiä sosiaalihuollon palveluita, ja heidän välttämätön toimeentulonsa turvataan. Halutessaan he voivat järjestää asumisensa myös itse. Tilapäistä suojelua saavilla on oikeus tehdä työtä ja opiskella.

STM on julkaissut erillisen kuntainfon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista Ukrainasta paenneille. <https://stm.fi/-/kuntainfo-sosiaali-ja-terveydenhuollon-palvelut-ukrainasta-tulleille-henkiloille>

Koulutus, opetus ja varhaiskasvatus

Tilapäistä suojelua saavalla lapsella on oikeus esi- ja perusopetukseen sekä niihin liittyvään oppilas- ja kouluterveydenhuoltoon. Oikeus varhaiskasvatukseen arvioidaan olosuhteen perusteella.

Tilapäistä suojelua saava voi hakeutua muihin koulutuksiin (2. asteen koulutus, korkeakoulut, vapaan sivistystyö). Tilapäistä suojelua saavat eivät kuitenkaan ole oppivelvollisia. Oheisista materiaaleista löytyy lisätietoa asiasta.

- Varhaiskasvatuspalvelut (ei ehdotonta oikeutta, olosuhdearvion perustella)

- Esi- ja perusopetus sekä niihin liittyvä oppilas- ja kouluterveydenhuolto: <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/ukrainasta-paenneiden-lasten-ja-nuorten-oppimisen-tukeminen-perusopetuksessa>
- Peruskouluun valmistava opetus ja kielten opetus: <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/ukrainasta-paenneiden-lasten-ja-nuorten-oppimisen-tukeminen-perusopetuksessa>
- Lukiokoulutus (oikeus hakeutua lukio-opetukseen): <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/ukrainasta-paenneiden-opiskelumahdollisuudet-ja-opiskelun-tuki-lukiokoulutuksessa>
- Ammatillinen koulutus (oikeus hakeutua ammatilliseen opetukseen): <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/ukrainasta-paenneiden-opiskelumahdollisuudet-ja-opiskelun-tuki-ammattillisessa>
- Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sen vaikutukset opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla
- <https://okm.fi/ukraina>
- Tietoa ukrainan kielellä: <https://okm.fi/tietoa-kasvatuksesta-ja-koulutuksesta-ukrainasta-tuleville>
- Miten lasten kanssa puhutaan Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan: <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/venajan-hyokkays-ukrainaan-ja-mediasisallot-varhaiskasvatuksessa>
- Varhaiskasvatus Ukrainassa: <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/varhaiskasvatus-ukrainassa>

Kela

Jos tilapäistä suojelua saava henkilö on muuttanut Suomeen Ukrainan sodan alkamisen jälkeen eikä hänellä ole aiempia perhesiteitä Suomeen, hän ei yleensä voi saada Kelan etuuksia. Tilapäistä suojelua saavalla voi olla oikeus Kelan asumisperusteisiin etuuksiin, jos Kela arvioi hänen asuvan Suomessa vakinaisesti. Arvio perustuu kokonaisuutensa arvioon.

Tietoa Kelan etuuksista liittyen Ukrainasta paenneiden tilanteeseen: <https://www.kela.fi/ukraina-ukk#onko-ukrainasta-suomeen-tulevalla-oikeus-suomen-sosiaaliturvaan-ja-kelan-etuuksiin>

Työnteko ja työllistyminen, TE-palvelut

Ukrainasta paenneilla on välitön oikeus työntekoon, kun rekisteröityminen tilapäistä suojelua hakevaksi on tehty. Oikeus työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamiin TE-palveluihin tulee siinä vaiheessa, kun

päätös tilapäisestä suojelusta on tehty. Tilapäistä suojelua saavalla ei kuitenkaan ole oikeutta työmarkkinatukeen.

- Työ- ja elinkeinoministeriön ohje sotaa pakeneville:
https://tem.fi/-/tilapaista-suojelua-saavalla-on-oikeus-tehda-toita-suomessa-tiedote-neuvoo-ukrainasta-sotaa-pakenevia-tyollistymisessa?utm_source=emaileri&utm_medium=email&utm_campaign=Uutis-kirje%2025*3*2022&utm_term=Lue%20lisaa&utm_content=u-4249883-74164488-2257420-1
- TE-palvelut: <https://toimistot.te-palvelut.fi/ukraina>
- Työskentely Suomessa (kielet mm. suomi, ruotsi, englanti, ukraina, venäjä): <https://tem.fi/tyoskentely-suomessa>
- Tietoa kotoutumisesta: <https://kotoutuminen.fi/venajan-hyokkays-ukrainaan>

Maahanmuuttoviraston kuntamalli kunnille

Kunta voi tehdä Maahanmuuttoviraston ylläpitämän vastaanottokeskuksen kanssa sopimuksen majoituksen ja vastaanottopalveluiden järjestämisestä tilapäistä suojelua saaville henkilöille. Sopimus voidaan tehdä vain kunnan kanssa, ei muiden toimijoiden kanssa. Mallissa kunta järjestää tilapäistä suojelua saavalle majoituksen ja erikseen sovittavat vastaanottopalvelut. Sopimus on kunnille vapaaehtoinen. Jos kunta on halukas tekemään sopimusta vastaanottokeskuksen kanssa, kunta voi olla yhteydessä Maahanmuuttovirastoon, kunnat@migri.fi.

Asumisen korvaus kunnalle

Kunta voi tarjota majoitusta kunnan osoittamissa kalustetuissa asunnoissa. Edellytyksenä on, että majoitus on samantasoista asumista mitä kunta tarjoaisi omille kuntalaisilleen. Kunnalla on vastuu majoituksen laadusta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Maahanmuuttovirasto korvaa asumisen kiinteällä hinnalla asiakas/vuorokausi. Maahanmuuttovirasto määrittää korvaustason, joka sidotaan kuntakohtaisesti ARA-vuokrien tasoon. Korvattava hinta sisältää kaikki asumiseen liittyvät kustannukset: vuokra, vesi, sähkö, kalustus ja varustus, hallintokulut sekä asiakkaan arjen ohjaus.

Esimerkkilaskentakaava vuorokausihinnalle: ARA-vuokratason mukaan, 60m² asunto jossa asuu 3 hlö ja kuukaudessa on 30 vrk + 2,4 € (sähkö, vesi ym) (Manner-Suomen keskiarvo 10,5 € / vuorokausi).

Muut vastaanottopalvelut

Vastaanottokeskusten palveluihin kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Migrillä on kilpailutettuja palveluntarjoajia (Terveystalo, Mehiläinen, Aava) ja joissakin vastaanottokeskuksissa osa palveluista on ostettu kunnista ja/tai sairaanhoitopiiriltä. Toimivin ratkaisu kussakin kunnassa sovitaan kuntakohtaisesti vastaanottokeskuksen kanssa. Sopimukset mukaiset palvelut korvataan laskutuksen perusteella kunnalle.

Työ- ja opintotoimintaa ei järjestetä vokin toimesta. Tilapäistä suojelua saava voi rekisteröityä TE-toimistossa ja saada palveluita sitä kautta. Tarvittaessa kielenopetusta voidaan yksilöllisissä tarpeissa maksaa täydentävällä vastaanottorahalla. Vapaaehtoisen paluun tuen myöntää ja järjestää vastaanottokeskus. Tulkkauksen hankkii ja maksaa se, jonka palveluun se liittyy – kunta laskuttaa tulkkaukspalvelut vastaanottokeskukselta

Kustannusten korvaaminen jälkikäteen (maalis-huhtikuu)

Kunnille korvataan tilapäistä suojelua hakevien ja saavien ensivaiheen vastaanottopalveluiden järjestämisen kustannuksia ajalta 4.3.2022–30.4.2022 perustuen lakiin kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (17.6.2011/746). Korvattaviin vastaanottopalveluihin kuuluvat majoitus, sosiaalipalvelut, terveydenhuoltopalvelut sekä tulkki- ja käännöspalvelut. Henkilöstökulut korvataan, mikäli kunta on palkannut henkilön hoitamaan tilapäistä suojelua hakevien ja saavien henkilöiden vastaanottopalveluiden järjestämistä ja pystyy osoittamaan työaikakirjanpidossa, että työaika on nimenomaisesti kohdennettu tilapäistä suojelua hakevien ja saavien vastaanottopalveluiden järjestämiseen. Tämä koskee myös tilanteita, jos korvauksia haettaisiin kunnan varsinaisen henkilöstön käyttämän työajan kustannuksiin.

Laskuun liitettävässä selvityksessä tulee eritellä kulut seuraavien kustannuslajien mukaisesti. Erittelyn tulee sisältää vain tosiasiallisesti kunnalle aiheutuneet kustannukset ja vain ne kululajit, joita kunnalle on syntynyt. 1. Henkilöstökulut 2. Kiinteistöistä aiheutuvat kulut (kuntien omistamien tai vuokraaminen kiinteistöjen kulut) 3. Aineet ja tarvikkeet 4. Palveluiden ostot (esim. tulkkaukspalvelut) 5. Terveydenhuollon kulut 6. Muut menot 7. Sosiaalietuudet

Kuntien tulee toimittaa Maahanmuuttovirastoon yksi lasku aiheutuneista kustannuksista sekä sen liitteenä selvitys aiheutuneista kustannuksista kululajeittain **viimeistään 31.5.2022 mennessä**. Laskulle on maksuaikaa 31.8.2022 asti. Lasku ja selvitys toimitetaan

verkkolaskuna. Laskun viitteenä tulee olla 2320M-3007 Ukrainan kullut. Selvityksestä tulee käydä ilmi aiheutuneet kustannukset ja kunnan alueella asuvien tilapäistä suojelua hakevien ja saaneiden henkilöiden määrä ja asumisaika, joille ja miltä ajalta vastaanottopalveluita on annettu ajalla 4.3.2022- 30.4.2022. Laskutettujen kustannusten tulee olla osoitettavissa aiheutuneiksi juuri näistä henkilöistä ja syntyneiden kustannusten tulee olla jäljitettävissä kunnan kirjanpidossa.

Selvityksessä on oltava selvityksen laatijan yhteystiedot, jotta Maahanmuuttovirasto voi tarvittaessa olla yhteydessä, jos tarvitaan lisätietoja laskutettavien kustannusten tarkemmaksi selvittämiseksi. Laskun liitteenä olevassa selvityksessä tulee olla kunnanjohtajan ja selvityksen laatijan allekirjoittama vakuutus, jolla kunta vahvistaa laskutettavien kulujen syntyneen kunnalle tilapäistä suojelua hakevista ja saaneista henkilöistä aikavälillä 4.3.2022-30.4.2022. Maahanmuuttovirastolla tai sen valtuuttamalla tarkastajalla sekä valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa kunnan tilinpitoa kunnan hakemien korvausten kohteena olevan toiminnan osalta. Tilinpito on järjestettävä siten, että toteutuneet kustannukset ovat luotettavasti todennettavissa kunnan kirjanpidossa erillään kunnan muusta toiminnasta. Laskutusta koskevat tiedustelut tulee lähettää Maahanmuuttoviraston taloushallinnon sähköpostiin vastaanottotalous@migri.fi. Kustannusten korvaamista käsittelevä ohje tullaan lähettämään kunnille mahdollisimman pian.

- Linkki kuntamallin esittelyyn (Youtube): https://klikkaukset.migri.fi/email/S-1382@43627@YOiS2PYxwmCx8J7Jj0YEmi8Hq2xs1V2vG_l2A-IR-bKw.@
- Linkki esittelyaineistoihin: https://klikkaukset.migri.fi/email/S-1382@43628@YOiS2PYxwmCx8J7Jj0YEmi8Hq2xs1V2vG_l2A-IR-bKw.@